

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Grammatica Hebraeae Chaldaeaeqve Lingvae

Aurogallus, Matthaeus

Vitebergae, 1531

VD16 G 2553

De Chaldæae Et Hebraeae Lingvae Discrimine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69682](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69682)

DE CHAL
DÆAE ET
HEBRAEAE LING
VAE DISCRI
MINE.

Haldæus sermo, qui n̄s
dem cum hebræo cha/
racteribus scribitur, no
bis scitu est oppido q̄
necessarius, cum uel in
Efram vel in Danielelem incidimus,
quorum uterque hac uſus est dialecto.
Item si etiam Oncheli, Iona/
thæ, & Iosephi consulamus trala/
ciones, fit ut inde non parum certe

G iij fru

fructus ad nos redeat, præsertim in paulo obscurioribus sacrae scripturae locis, eo melius uertendis, propterea quod hii tres uetus, ut uocant, instrumentum, in hoc sermonis genus quæ diligentissime transtulerunt, e quorum etiam translacione, hoc in loco testimonia promiscue citauimus, ubi nobis non satis exemplorum & Daniel & Esra suppeditabant. Verum quicumque unam probe tenuerit linguam, is propemodum utramque nouerit, obseruato tantum cognato literarum & syllabarum quarundam transitu, quo uel solo hæc ab illa discrepat, Primum igitur mutabiles & immutabiles literæ (quarum multifariam uariationem una cum exemplis lectori subiecimus) potissimum sunt spectandæ, postea syllabæ. Apicum

uero

נֶעֱרָרֹ נְחִישָׁא בְּסִפָּא וְנִחְבָּא
simul uni uocabulo tam præponitur
quã subiungitur Solomo in senten/
צְמוּשֵׁיט אִירָא עַל חֲבֵרֵי לֹא מִזְבְּרֵי עֲשֵׁ
מִן בִּישְׁתָּא

ב

ב Cum ב magnam habet affinita/
tem Daniel וּבְפִרְזָלָא דִּי מִרְעַע בְּל
אֵלֹ הַרְצ וְהַרְצֵ

ה

ה Tenuē aspiracionem in principio
verborum in א conuersam inuenio
Dantel אֲבִין דְּאֲנִיָּאל דִּי שְׁמִיה
in בְּלִטְשָׁאֲרֵ אֲשִׁתּוּמִים בְּשַׁעַת הָרָא
fine autem non solum in א uerum eti/
am

an in י & contertitur Moses libro
primo וְחָזָא יְיָ יְהִי נְחֻרָא אֲרִי טָב

ך

In י mutatur Esras בְּעֵן יִרְיעַ לְהוּא
בְּאֲרִין Daniel & in א Item לְמִלְכָּא
מִלְכָּא שְׂגִיא טָאב עֲלוּתִי

ך

Transitus י est in ר Esras וְחַשְׁבָּה
Porro uidemus etiam בסֵפֶר וְכַרְוִיא
hanc consonantem in ס transire Mo-
ses libro primo וְאֵתָן לְרֵיחַ בַּל אֲרַעָא
וְכִנְעוּן לְאַחַסְנָה עַל־ס

י

Aut in ה transfertur Daniel אנה
aut in א, אנה זכור נצר שלה חיות כבית
ut apud eundem אנה נויאל שגיא
נעיוני יבתלנוני

ם

Finalis consonans suam non nisi
cum ך habet uariacionem Esras
רמלבין תקיפין חור על ירושלים

ט

Vel in ש transire solet Daniel
הנכור נצר מלבא שלה למכוש ל
Author in iudicum historia ואתיקרלה טרני
ע בלי שהאי

ע

ע Non in aliam literam quam in
א transformantur Daniel אשהיר

חמרא ושנהר לאלתי גהבא ובספא
גחשא פרוקא אעא גאבבא

ב

ב Cum ב multum "propinqua/
tis habet Psal: cxv היר קטם

יבנר

ז

ז Duplam nonnunq̄ in ע uersam
obseruauimus, Esras אע מן

גחוח חבל Moses libro primo ביהה

nonnunquam in ק, Hieremias
רעי ענא

mias

אֶלְחִיָּא דִּי שְׁמִיָּא וְאַרְקָא לֹא עֲבָדוּ
 Verba hæc interpretis non sunt sed
 Prophetæ, cui hoc loco placuit syro
 sermone loqui, Præterea etiam hæc
 eadem consonans aliquando demu/
 tatur in ו Moses libro primo וְקָמָה
 וְעָרְתָא וְשָׁבִיבָת עֻמִּיָּה
 in ט Daniel מִ סְרַבִּי Aliquando
 מִ לְבָנָתָא sæpe numero quoq; in ס
 sic enim apud eundem scriptum re/
 peries בְּרִיסָתָא מִ לְבָנָתָא

ש

ש Dexterum aut in ה aut in ט faci
 le abire potest Daniel הִמְנִין הִלָּהָא
 מִ לְבָנָתָא בִּירְמָא בְּעָא בְּעוּתָהָ
 מִ לְבָנָתָא בִּירְמָא בְּעָא בְּעוּתָהָ
 וְהַקְטִירִי בִּזְוֹן לְאַתָּה עַל יְדֵי ט

sinistrum

sinistrum in ס Oseas וילכתן ולא
יסבעון

ת

ת non tantum in uerbis , sed etiam
in nominibus in ד transfiguratur de
uerbo exemplum leges Apud Solo-
monem in sententijs דמושיט אירא
de no/
mine apud Mosem libro primo

ואתה ליהיה יונה לעיון ומשא

DE LITERIS IMMUTA-

BILIBVS.

A Eteræ omnes immutabi-
les permanent, quarum viij
sunt numero ג ר נ ל כ ט ד ג &

ק Ex quibus ד קב sæpissime pro ש re-
latiuo scriptum cernimus Moses
libro quinto למיטר פקודותי וקי

וקיימותי דבתיבין בספר אורייתא תריין
interdum

interdū sibi י literam adsciscit Esras
דְּבַח פֶּרֶשׁוֹן אֲגַרְתָּא דִּי שְׁלַחַר עֲלוּהִי
Item e medio verborum libenter
excluditur Daniel דַּגְּבְרִיא אֲלִיךְ דִּי
חֲסִיקוּ לְשִׁרְרָד מִיִּשְׂרָאֵל וְעַבְדֵּי נָגוּ קְטִיל
מִנֵּי שִׁים Esras חֲמוּן שְׂבִיבָא דִּי נוּוָא
טַעַם דִּי בַל מִתְנַזֵּב בְּמַלְכוּתֵי מִן עַמָּא
יִשְׂרָאֵל וּבְחַזְרוּתֵי וְלוּוִיא לְמִתְחַן לִי
Porro aliquan-
do inter media thematis elementa in-
seritur, contra hebræorum consuetu-
dinem Daniel בְּאֲרִיז מִלְבָּא נְכוּבָר
וְעַר חֲנֻטִין Esras גְּצַר נֶפֶל עַל אַנְפוּתֵי
aliquando etiam quam-
uis de themate, tamen extra thematis
litteras efficitur ut Hieremias /
Hieremias חֲאִיּוּ מִיָּא אֲתוּן אֲמַר יְיָ
Similiter e medio dictionis inuenio exemp-
tum, & in eius locum insertum
Et edidi /
Jonas מִמְרִנָּה לְקַרְתָּא

uerso

uerso legimus, תרי pro שני ubi ex/
cinditur ג litera, & pro ea ר substi/
tuimus

DE SYLLABARVM IN NO
MINE MUTATIONE.

יִם Syllabæ cū ין cognatio est Esras
ובני חורין ורבין ואמרין לעלון לא
לאלה שמיא

ות in ת uel ותא uerti obseruauimus
De ת exemplum uides in historia
Ruthæ ותתין בלהתא עמה

De ותא uero in Nahumo legis
שערי pro גישרי ותרוותא אהפסקה
התרות ופתחה

ן Finalis consonans etiam idem ualet
quod ות Esras דר קותא דר
קרא מרדא ומחזקת מלבין ומרין
Item & foeminina pluralis nume/
ri

H

ri

ri terminatio est Idē paulo post אריין
בנימא אמרנה לחום מן אגון שמות
אמרנה די דנה בנימא בנין

CANON DE יא syllaba

Obiter hoc loco te canonis de יא syl/
laba commonefacere opere pretium
dixi, nimirum ut obserues יא ut plu-
rimum cum grauis prolationis punc-
to, terminationem numeri multitudi-
nis & masculini generis esse Esras
ארתה שסתא מלך מלביא Absq̄ uero
signo difficilis pronuntiationis sin-
gularem numerū significat Author
in Iudicum historia בל ליליא pro
בל תלילה

De אה Articulo.

Articulus אה in ית nusq̄ non muta-
tus

eis apparet, Hieremias יה אהיב יה
 גלגת ארעה בדבקר מיתה אמר ירי
DES YLLABIS PRONOMI
num. Affixa masculini generis singu
 laria.

Pro הו uel pro ו cum ipsius o apice
 יה transfertur Moses libro primo
 ונבל על צואריה ונשיקה וכו'

Pro ו uero praecedente י, יהי uel ותי, י
 Esras גנח פרשגן אגרתא די שלחה
 לוח עשו Moses libro primo על התי
 אחתי

Pro ו, מ, Moses libro primo מן חבל
 אחר pro אחר ecce אחר
PLURALIA

In מ, מ, Moses libro primo ורחל
 גסיבת ית על מציא ושויה גון בעביטא
 דגמלא

Hieremias הו, in Nonnunquam הם
 בני חון ובנתיהון ימותהו בכפנא
 H ij

non nunquam in חום Esras וּמְצֵלָה
בִּירְהוּם

Aliquando in בון Moses libro
primo אַעֲרֹה יְהִי טַעֲוֹת עִמָּמִיא רִי
Esras in כום aliquando בִּינִיבֹן
בְּרַעַת אֱלֹהִים הַעֲבֹרֵן

Fœminina singularia.

ח Cum in מא Esaias וְאֵינָהּ
קָרְבָּא בְּאֶשְׁדֹּר וּבְבִשְׁתָּא
ר Et absque uariatione depræ-
hendimus.

Pluralia.

וּ & הֵן non uariantur.

Affixa communis gene-
ris.

גי Nullam plane transformationem
admittit.

ה Literam interdum in א demutatam
legimus Moses libro primo ואמר
לבן דגבנא חרין שחור בינא ובינך
interdum eam citra demu/
tationem inuenimus.

גי Cum גא magnam habet uicina/
tem Psalmo lxxx אלהים אבאות
אחיבתנא מגלותנא

DE SYLLABIS
VERBO/
RVM

De syllabis praeterito
tempori seruienti/
bus.

H iij

ה

ת Est immutabilis.

ת Per transpositionem literarum in
ת uertitur Solomo וְשִׁבְהִיָּה אֲנָא יְה
ת חֲרֻתָּה

ת Communiter in ו mutatis tantum
uocibus abit Daniel עֵזֶר הַחֲנִינִי
ת וְאֲמַרְיִן

ת In הוּא Elras שֶׁלְחַתְרוֹן תּוֹרָה
ת עֲלֵיָּהּ

ת In זא ut apud eundem על דנה
ת שֶׁלְחַתְרוֹן וְחֻרְעָנָא לְמִלְכָּא

ת In ה ut pro ילצה dicunt Syri ילצה
ת וְקָרָא אֲבָרָם שׁוּם מֹשֶׁה לְבִרְיָה דִּילִיָּצָה
ת חֲגָר יִשְׁמַעְיָאֵל

ת Nihil mutationis agnoscit

ת

In משה תיז מוסע libro primo
יבועתיו ארי ככל חילי בלחיה ית
אביבן

De ה syllaba Impera/
tium.

ה Secunde personæ Imperatiui plu/
ralis numeri foemini generis termi/
natio in ה commigrat Author in
Ruthæ historia תובנא ברתה Aliquã
do Postrema litera rejicitur Moses
libro secundo קרו ליה וייכרל

De ה terciæ coniugatio/
nis litera.

ה Terciæ coniugationis index,
in Præterito tempore cum ה im/
mutatur

mutatur, Author in historia iudi /
cum דאסיקרי לה טורבי פלישתאי

DE הַת syllaba uerborum
quartæ coniuga /
tionis.

הַת Formatiua syllaba uerborum
quartæ coniugationis in הַת transit
Hieremias דאסיקרי שמי עלוהי

ABBREVIATIONES
quibus Iudæi in commenta /
rijs super ueteris instru /
menti Biblijs passim
vsi sunt.

הַת